

1955 JAN 2 '0

244

PAI

Beránné, Nemes Éva

N

em vállalkozhatok arra, hogy ebben a néhány sorban teljes s hűséges képet adjak két asszonyról. Találkoztunk és elbeszélgettünk. A beszélgetés közben korlátok emelkedtek, egyrészt mert este volt már, amikor a napi munka pihenést rendelne

effajta beszélgetés helyett. Másrészt pedig olyan asszonyok ők, akiknél a szerénység belső parancsolat és áthághatatlan törvény.

Az egyik asszony tanársegéd, tanárnő, a másik az állam tisztviselője.

Az egyiknek három kisgyermek van, a másiknak kettő.

Gyerek, háztartás — mit főzünk holnap?...

A két asszony: hősnő. Partizánok voltak a náci háborúban.

*

A tanárnő — Beránné Nemes Éva — esti tanulással, nagy szorgalommal emel-

kedett addig, hogy most katedrája van. Diplomája ott van a vitrinben, ahol egyéb kitüntetések között szovjet kitüntetés is csillog, s az áll rajta: »Budapest felszabadításáért.« Akkor, 1944-ben, kis varrólány volt, aki eljutott a párthoz. Az illegális kommunisták zugló csoportja leküldte Miskolcra. Hiszen ott is Budapestért folyik a harc. Kik? Szalai Adám kalauzra emlékszik, a másikat elvtárs még a nevét sem mondta meg. Miskolcon keresse fel Fekete Mihályt, az ellenállás vezetőjét — így szólt az utasítás. Fekete Mihályt a városban és környékén minden munkás ismerte, már vagy húsz éve. A városban náciak voltak, ágyúállásokkal itt és ott, gépfegyverfészekkel a templomudvaron, a piacon, az utcák torkolatában, Feketék fegyvereket és kézigranátokat szereztek és öt-tíz emberből álló csoportjaik Miskolc és Diósgyőr közt, a szőlőhegyeken bújtak meg kunyhókban, prészházakban. Időnként lecsaptak: egy-egy német őrség nyomtalanul eltűnik, fölrobban egy náci teherautó, szétrombolnak egy géppuskafészket. Nemes Éva — tizennyolc éves lány — összekötő az elszigetelt csoportok közt. Feketék hallgatják a Kossuth-rádiót. Mélységes gyásszal közli a hang, hogy Ságvári Endrét meggyilkolták. A hír azt is elmondja: Ságvári nem adta ingyen az életét, fegyverrel a kezében halt meg. Az ellenállók tudták, mivel tartoznak a mártír emlékének: a náci észrevehették, hogy Ságvári helyett is küzdenek. Végül is a náci parancsnokság plakátokat ragasztott ki, közölte, ha huszonnégy órán belül nem szűnnek meg a szabotázs-cselekmények, agyonlövetnek tíz túszt. Fekete Mihály azt mondja társainak: — Erre is felülünk. Hadd tudják meg, hogy nem félünk! Az ellenállók egyik főerőssége Diósgyőrött volt. A településtől elég messze eső Kopácsiházban vagy húszan voltak: illegálisak, katonaszökevények, elvtársak. Hirt kellett

PARTIZÁNOK VOLTA

vinni nékiük. Fekete Mihály kijelölt két hírvivőt. A bajtársak elindultak s egy óra múlva visszaérkeztek azzal, nem lehet átmenni Diósgyőrre, mert az útvonal már front. Jelentkezett két másik elvtárs. Majd kerülőutakon, a szőlőhegyeken vágnak keresztül. Tűzharcba kerültek, az egyiket lelőtték a náci, a másik dolgavégezetlenül visszatért. Feketéék most Uj-Diósgyőrött üjöttek tanyát — Barla Annának van ott egy fodrászüzlete. Anna kinn a helyiségben csattogtatta ollóját, — a függöny mögött a kis helyiségben tanácskoznak az ellenállók.

Mi lenne, ha két lány indulna el?...

Barla Anna leteszi az ollót. Az utasítás már nála van és Nemes Evánál... Ovatosan, a szőlőhegyen át... Persze, ki kell várni, amikor zeng a csata, fűtyülnék a golyók... Ütközet idején nincs igazoltatás.

A két lány lopalkodik előre.

A szőlőhegyet söprök a golyók.

A Kopácsi-ház kerítésén nehéz láncok és nagy lakat... Nyilvánvaló, hogy a ház lakói elmenekültek, nincs itt egy teremtet lélek sem. De Barla Anna tudja a titkot. A ház mögött egy gazzal benőtt nagy gödör ásítozik, ott kell lemászni s a gödrön át bejutni a házba.

S a hír, az utasítás így érkezett meg a fronton át. Sőt tovább is jutott. A Kopácsi-házon túl, a mezők végén — amely a senki földje — van egy előretolt szovjet parancsnokság. A Kopácsi-házból elmegy oda két elvtárs és később el is hozzák a szovjet parancsnok üzenetét. Azt tanácsolja a miskolciaknak, várjanak a fegyveres felkeléssel. Hiszen a náci bosszúból felgyújtják a várost. A várost pedig — ez már parancs volt és nem tanács — kímélni kell! Majd felszabadítják a szovjet csapatok...

Az emlékező megáll itt egy pillanatra. Egymásra nézünk. Bólintunk.

Igen, csak azt kérték, hogy jelentsék, hol vannak a német erők, az ágyúk, a géppuskák. A két lány a golyóverte tájon elindult vissza. Délután öt óraker már nem járható civil az utcán. Es ők késő este érkeztek! Másnap az ellenállók katonaviselt csoportja feltérképezte a német állásokat. A két lány pedig vitte a térképet a Kopácsi-házhoz. Még aznap dörögtek az aknák. A város kímélve, csak azokra a helyekre hullottak, ahol a térkép náci erőket jelzett. Ijedten hurcolkodtak máshova. De az új helyszínrajzok ismét elkészültek — s a továbbiakban nem is egyszer — s a két lány vitte — agyonlövés, felkoncolás, eltévedt golyó, gránátszállánk... a halál oly sok formában kísérte őket.

Aztán Eger felől szabadult fel a város. Egy szovjet főhadnagy is volt a Kopácsi-ház mellett levő parancsnokságon. Ő kereste föl később a két leányt...

— Ennyi az egész — mondja Beráné, mintha betenne egy könyvet, mivel az utolsó lap végére ért.

En meg úgy gondolom: nincs itt még pont, a világ számára sincs. Hiszen tudjuk: ébresztik a náciakat!...

*

A másik asszony Kurucz né, Vass Jolán. 1944 január elején indult el hűgával, Gittával, délvidékre, Hamis írásokkal, — ismeretlen emberek közé. Vass Jolán akkor már nagy iskolát járt ki — egy évet ült Horáthyék börtönében a szabadságért. Éjjel, csónakon szöktek át a Dunán. Újvidék és Palánka közt. Golyózáporban, Jolán 23 éves volt, fegyvert még nem tartott a kezében soha. Ahová érkezett, a partizánok leg-

nagy
csak
vetté
és öt

Öt

Par

Az
kézi

Vas

szélge

Egye

frisse

ják a

merry

nevek

Ha a

hóbar

partjé

cserejé

pesté

Vas

tásár

Ez

ezért

Nég

nagy

útba

osztot

mond

zül le

A r

hez. A

feláll

hatat

gig, a

tázni

A p

— fél

A fasiszták lerombolták a Vigszínházat

Felépítettük az új színházat

(Magyar Fotó felv.)

